

სალიმ ბაბულაოღლი

თოვლის განმარტება
(ლექსები)

„კავკასიური სახლი“
2009

UDC (შპკ) 821.512.162-1
ბ-136

გამოიცემა აზერბაიჯანისა და საქართველოს
პარლამენტთაშორისო მეგობრობის ჯგუფის ხელშეწყობით.

მადლობას ვუხდით ამ ჯგუფის ხელმძღვანელს,
აზერბაიჯანული პარლამენტის დეპუტატს **განირა ფაშაევას**.

Azərbaycan və Gürcüstanın parlamentlərarası
dostluq qrupunun dəstəyi ilə çap olunur.

Naşirlər qrupun rəhbəri, Azərbaycan parlamentinin deputatı
Qəniyə xanım Paşayevaya öz dərin minnətdarlığını bildirir.

რედაქტორი **შოთა იათაშვილი**

მხატვარი **კოტე სულაბერიძე**

დამკაბადონებელი **ნიკოლოზ გელაშვილი**

ISBN 978-9941-400-40-7

აპკისტო ვარიაციები

ილჰამს და ნაილას

1.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა,
მთვარე, როგორც ნესვის ნაჭერი ციურ სუფრაზე
მრავლდება ზღვის ანარეკლებით.
მას, ვინც პლაჟიდან სახლისაკენ მიიჩქარის
ეს ნადიმი თავისკენ დრეკს და უხსნის მადას.
წრიალებენ, ხმაურობენ უსასრულო ტალღები და
ცდილობენ რაღაც ჩააგონონ ზღვისპირა ქვიშებს,
ხოლო შემდეგ რეცხავენ და აბათილებენ.
აქ ინყება ზღვა თუ სრულდება?
ნეტა საიდან ამხელა ცოდნა უბრალო მოკვდავს?

2.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა,
ნავი, რომელიც სულ ახლახან ხმელეთს მიადგა,
თეფეგიოზის* ქოშივითაა.
ნაპირიდან ჩანან სახლები —
ვითარცა სხვა გიგანტები, მის წინაშე მუხლმოყრილები.
მეთევზეთა გოგო-ბიჭები, სანაპიროზე მოთამაშენი,
სველი ქვიშისგან თევზებს ძერნავენ, ახალ ზღვას ქმნიან.
ზღვისპირიდან ორ ნაბიჯში ამის კეთება მხოლოდ და
მხოლოდ ბავშვებსა ძალუძთ.
დედამინაზე სიტყვის გარდა ყველაფერი ხრწნადია, თუმცა
თითქოსდა ჯიბრზე,
ისიც მუდამ იმალება მდუმარებაში.

* თეფეგიოზი — ციკლოპი, მითური გმირი ეპოსიდან „დედე ქორქუთი“.

3.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.

მანქანისაგან გატანილი და გზისპირას მოსროლილი ძაღლის სხეული
სიკვდილის საკვოიაჟიდან გადმოვარდნილი ნივთივითაა.

სიჩუმე თავისი ხანგრძლივობით

იმ გრძელ სიტყვებზე ლაპარაკობს, ჩვენ რომ მოგველის.

გზა იწელება, რამეთუ იგი არასოდეს არა სრულდება,

დუმს მოგზაური, ზღვიდან მავალი,

და მან, ვის ირგვლივ სულიერიც კი არ ჭაჭანებს,

და სხვებმაც, სხვებმაც, წესით და რიგით,

გარშემომყოფნი კი არა და საკუთარი თავი დაკარგეს,

ვინაიდან მარტოობიდან მხოლოდ და მხოლოდ

ნაბიჯია არყოფნისაკენ.

4.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.

ქალი, სახეში ქარი რომ სცემს, ამ ქარს ნებას რთავს

თმა უწენოს და უვარცხნოს,

სანაცვლოდ კი გაფანტული კვამლის ბოლქვივით

გზად საკუთარ არომატს ტოვებს.

სურნელი, ზღვისგან დაბერილი, ცოდვაში გვაგდებას.

სადღაც ტირის პატარა ბავშვი.

კი არ ტირის, წკრიალა ხმით

უფროსთა მიერ მივინყებულ ნაღველსა მღერის.

ამ ნაღველს ნოტებზე ვინ გადაიტანს?

ნეტა საიდან ამხელა ცოდნა უბრალო მოკვდავს?

5.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.

აღვის ხეები თავის წვეტებით ლაჟვარდებს ხვრეტენ,

და ამითი, შესაძლოა, ნიშანს გვაძლევენ

აღმატებულ წარმოდგენებზე.

მათი აზრით, შეიძლება, მთელი ცხოვრება გაატარო

ცალ ფეხზე მდგომმა,

და ეს მაშინ, როცა მთელი დედამინა უფსკრულია პირდაბჩენილი.
ვილაც მელოტი პირში გაჩრილი სიგარეტით
სახლისაკენ მიეშურება, ვით დეპოსაკენ —

ორთქლმავალი მიმონჯლრეული.

ჰაერში რგოლები აღნიშნავენ მომლოდინე ოჯახის
წევრთა რაოდენობას.

ხოლო სარკეში ის უცილობლად გადაეყრება
ვილაცას, მის მსგავსს.

6.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.

დრო კიდევ არის.

ზოგჯერ მავანნი მთელი ღამე თვალს არ ხუჭავენ,
ხვალინდელი მათი დღე რათა არ ემსგავსოს კვლავაც გუშინდელს,
და ისე მოხდეს, რომ გუშინდელი საკუთარი

თავისაგან განსხვავდებოდნენ:

კიდევ უფრო დაქანცულის იერი ჰქონდეთ.

დაქანცული ხომ ცოცხალ-მკვდარია, ცოცხალ-მკვდარს

კი არა სცხელა ამბიცისთვის.

გასავათებულთ არაფერი სურთ,

ისინი ოღონდ გაუნძრევლად იწვნენ სადმე, რომელიმე

წერტილს თავსზემთ მიშტერებულნი,

და თანდათან აცნობიერონ, რომ სამყარო

განწირულობის ოქროს ბეჭედს არათითზე ყველას მოარგებს.

7.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.

ბუზებმა კარგად მოილხინეს ნაგავსაყრელზე.

თუმც ვერ გაიგებ, რატომ ბუზიან —

იმიტომ რომ ხალხი ასეთი გულუხვია,

თუ იმიტომ რომ უდარდელად ანიაგებს თავის ქონებას,

თუ იმიტომ რომ არის ფეთხუმი?

ნეტა საიდან ამხელა ცოდნა უბრალო მოკვდავს?

გილავარი* ძლიერდება, ტირიფებს ღუნავს,
მეზობლების ურთიერთლანძღვა სწრაფად მიაქვს
თითოეულ ადრესატამდე.
ძაღვები მერვე ნოტზე ყმუიან? და თუ ყმუიან, რაა მიზეზი?
ნეტა საიდან ამხელა ცოდნა უბრალო მოკვდავს?

8.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.
მასპინძელთაგან განსხვავებით, ერთი სული აქვთ ჭიშკრებს,
სტუმრები ჩაიკრან გულში.
მხოლოდ კედლები გატრუნულან, არაფერს არ გამოხატავენ,
და ერთგულად ინახავენ
სახლისა და მისი პატრონის საიდუმლოებს.
მაგრამ თუ კარგად დააკვირდები, ამ კედლებზე
შეიძლება შეამჩნიო
ნაკვალევი დამსხვრეული ჭიქების და ნაფურთხის და
სისხლის ლაქების.

და გინებების?

მათი ექო დააბრუნეს კედლებმა უკან.
და ამ უნმანურ სიტყვებს უკვე ლექსიკონებში ვეღარ იპოვი.

9.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.
ჩვენი მზერა საუკეთესო ბენჯის ხიდია
A პუნქტიდან B პუნქტამდე მისაღწევად.
ორი ნერტილი რაკი არსებობს, ესე იგი წრფეც არსებობს,
და არსებობს შემოვლითი გზაც — გზა-წრენიერი.
ნეტა რატომ? ეს ხომ გეომეტრიაა, და მსურველებმა ჯობს
ჩახედონ სახელმძღვანელოს.
უფრო ზუსტად კი, ყველაფერი ვითარდება უზარმაზარი
წრის ზედაპირზე.

* გილავარი — ზღვიდან დაბერილი ქარი.

არ ამძვრალიყო პითაგორა ამ ციცაბოზე, საძიებელ რიცხვს
ვერ იპოვიდა.
მაგრამ ცხოვრება რატომღაც უფრო ძირს დაშვებას გავს,
ძირს დაშვებას სიმშვიდეში განფენილი მინუს უსასრულობისაკენ.
რატომ? ნეტა საიდან ამხელა ცოდნა უბრალო მოკვდავს?

10.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.
სამხრეთელი ხარ, სუსხიანი ამინდების მოყვარული.
როგორც თურქები იტყვიან ხოლმე, ცივ პეიზაჟს მიჯაჭვული.
მაგრამ მითხარი, ამ გლობუსზე, რამდენიც არ უნდა უყურო,
რანაირად იპოვი სამხრეთს?
სამხრეთი ხომ პლანეტასთან ერთად ბზრიალებს, თანაც
ღერძის ირგვლივ კი არა,
არამედ იმ მიმართულებით, საითკენაც დამტრიალებელი
მას ატრიალებს.
ამ დროს შენ მხოლოდ ის კაცი ხარ, ყინვა რომ უყვარს.
იქნებ ჯობს, გახდე ჩრდილოეთელი? თუმცა გარეთ
რომ ზაფხულია?..
რაკი ასეა, შენ ხარ მხოლოდ ადამიანი, და საქმის არსიც ამაშია...
ჩანს, ყველა ფრაზა ერთ სიტყვაში შეიძლება შეიკუჭოს,
ისე, როგორც მარტოკაცი იკუჭება სამზარეულოს
ვინრო სივრცეში.

11.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.
მთვარის ნაჭერი სამზარეულოს ფანჯარაში,
რომელიც მთელ ხედს და ლამის მთელ სამყაროს ფარავს,
თქვენი ვახშმის უგემრიელეს დესერტს წააგავს.
ვითომ ესმის მაძლარს მშვიდობის?
რა თქმა უნდა ესმის, რომ ის მაძლარია და მოშივდება
ადრე თუ გვიან.
ამიტომაც ანაცვლებს ის თავის სიზმრებს და შესაძლოა,
სიზმარში მან გალაგაინში,

ლელქაშისაგან აშენებულ
ლტოლვილების ბოლო ქალაქში,
ნესვის ნაჭერი ბავშვს გაუნოდოს.

12.

ჯერ სულმთლად არ დაბნელებულა.
მალე ქუჩები საკუთარ თავთან დარჩებიან,
ფოტოსინთეზი, ისე როგორც ანცი ბიჭუნა,
სუყველაფერს ყირამალა დააყენებს.
გილავარი ნაზად დაბერავს,
თუმცა ვინ იცის, იქნებ სულაც ხაზრიმ* იმძლავროს.
სინოპტიკოსნი კიდევ ერთხელ შეცდებიან,
თუმც ხალხი კვლავაც ლამაზ გოგონას დაუჯერებს, მომხიბვლელი
ლიმილით პირზე.

თავის წასვლას აგვისტო სიცრუით დაასაბუთებს.

ჯერ კიდევ არ დაბნელებულა...

უფრო სწორად, ჯერ კიდევ არ შებინდებულა —
და ამ ფრაზაში ძვეს უფრო ზუსტი ფილოლოგია.

1-3 სექტემბერი, 2007 წელი.

* ხაზრი — ჩრდილოეთის ძლიერი ქარი. უფრო სწორად, ბაქოსა და აფშერონის ნახევარკუნძულისათვის დამახასიათებელი ნორდ-ოსტი.

მეცხრე ნაწილი (ფრაგმენტები)

1.

შენ ერთი ხარ.

დილა. ფანჯრები ქუჩის მხარეს გაღებულია. იზმორებიან
ადამიანები, სახლები და ფანჯრის რაფები.

2.

ფარდა სახეს ელამუნება, სუფრის კუთხე მაგიდიდან მაღლა
ინეცს: ყურადღებით!

შენ ერთი ხარ;

როდესაც წვიმს, სველ ქუჩაში ყოველ მძიმე და ფრთხილ ნაბიჯში
იმალეობა დაბლა დაცემა.

გნუსხავენ და უჩინარდებიან ადამიანები მოსახვევს მიღმა,
ყოველი წვეთი ჩაქუჩივით ურტყამს ქოლგას.

შენ ერთი ხარ;

რაც არ უნდა იღონო, მაინც ყველა ლურსმანი თავის
სიბრტყეს ჩაეჭედება.

3.

ჟირაფის ტანის მქონე ონკანში იკითხება შეკითხვა და გაოცება:
შენობები — ჭიანჭველეთი, ადამიანები — ჭიანჭველები —
თუკი დახედავ სიმაღლიდან;

ყოველი კვარტალი — ლაბირინთი ან გაქვავებული ჯუნგლებია.

შენ ერთი ხარ.

ადამიანები წვიმის შემდეგ: ზოგიერთი სახლში შერბის, ზოგიერთი
გარეთ გამოვობის.

თითოეული ბინა — ჩიხია — თუკი კარი დაკეტილია.

თითოეული ოთახი კი — გამოსასვლელი — თუ ფანჯარა გაღებულია.

შენ ერთი ხარ.

თითისწვერებზე მდგარი, გუბეს გარს უვლის ხალხი.

იმხეფებიან ტალახს სწრაფად მიმოქროლი მანქანები,
მალლა ინევეს შარვლის ტოტები.
მხოლოდ ბავშვები შედიან თამამად გუბებში, ინუნებიან.
წყლის ზედაპირზე იმსხვრევა მათი ანარეკლი: თავად წყალი
იცავს ბავშვებს ხიფათისაგან.
შენ ერთი ხარ.

4.

შენ ერთი ხარ.
კარადა ირიბად შეწყობილი სველი თეფშებით კბილებს უკრეჭს
ჭუჭყიან სუფრას.
გარდერობში დაკიდული შარვალი კი გაჯგიმულა,
და წარმავლობის უთოს წინაშე სუყველა გზა უსასოოა.

შენ ერთი ხარ.
თუ სკამს გვერდიდან, უცხო თვალთ შეხედავ, მაშინ
მას უამრავ ნივთს მიაშვავებს: ნაჯახს, ასო „h“-ს,
ხოლო თუკი დაიღლები, ჩამოჯდები და წაიგრძელებ კისერს,
უცებ დაემსგავსება იგი გაშლილ წიგნს, ანდა ასო „k“-ს.

შენ ერთი ხარ.
ფურცელს თუკი გადააბრუნებ, დაინახავ, რომ სიტყვებს
შიგნით სიტყვებია,
და რომ სიტყვები შეგიძლია ჩეხო ისე, როგორც ხეები.
მაგალითად, „ცოდვა“-ში არის „ვა“ და ყველაზე უმთავრესი
სწორედ ესაა.

შენ ერთი ხარ.
მიდი ერთი, მოიფიქრე გაგრძელება: ეს საიდუმლო ლურსმული
ნეტა რისთვისაა?
რომელი წიგნის წასაკითხად? დასახმარებლად თუკი ვინმეს დაუძახებ,
თუ მარტო ხარ, აუცილებლად მიიღებ პასუხს,
ჩუმად ისვრიან შენს ხმას უკან მქრქალი კედლები.

შენ ერთი ხარ.
თუ შეკრები,
ესე იგი, ოთახში შენს გარდა ვილაც არის,
ის ყოველდღე შენზე ადრე იღვიძებს ხოლმე,
მანამდე კი დამალული არის სარკეში.

5.

მაღალი ჭერიდან დაშვებული ხუთთითა ქალი
დაამოწმებს, რომ ადამიანები უძლურნი არიან დედამიწაზე.
თუკი უცებ ჩაქრება შუქი და დაფრთხები, რადგან
ერთი ხარ,
სანთელი აანთე. არა მხოლოდ სინათლეში,
არამედ თვით თალფაქიან სანთელშიც კი არის ნიშანი ზეცისადმი.

ანთია სანთელი. თვალს ახელ ნელა:
დასაწყისია, შუანელია, დასასრულია რალაცა ფილმის.
შენმა მარჯვენა ხელმა და ფერდმა ტახტის სიცივე თუკი იგრძნო,
— და შებრუნდი,

შენ ერთი ხარ,
ნამშობი ისარი ჯარისკაცური ნაბიჯით ან
„შემოგველე“-ს გეუბნება,
ანდა ზომავს მარადიულ დროს.

კაცი მარტოა თავის ჩრდილთან. განზრახვა კი მოქმედებასთან.
ყველაფერი არის სიტყვა: ამოთქმული, ჩანერილი იდუმალ კალმით.
და კალამი ნივთი არის, ხმაა, სიტყვაა. ყველაფერი ერთშია და
შენც ერთი ხარ.
„ჩაენეროთ ესეც?“ წამოდგები, ჩანერ, — და როცა
კალამს გვერდზე გადადებ, ამის საჭიროებას შენს ჩრდილში ნახავ.

ხოლო სიტყვა „წამოდგომაში“ ჭრიალი ისმის — ის ჭრიალი,
სანოლიდან როდესაც დგები;
სიარულის მანერაში ნაბიჯის ხმაა — ნუ ბარბაცებ, გაიმართე,
ისე იარე!

დამუნჯდებიან ფურცლები, მელანი თუ გათავდება.
შენ ერთი ხარ.

ნუ იღვრიმები. მარტოობაში სიჩუმის ხმაა.

ლაპარაკობენ ლექსიკონები? თუკი ფურცლავ — კი, რა თქმა უნდა!

წყლიან ვედროში გასარეცხი ტანსაცმელია, და პერანგის
სახელოები გარეთაა გადმოკიდული,
შეხედავ და მოგეჩვენება, თითქოს კაცი ზღვაში იხრჩობა!
მეზობლები გიყურებენ და ხედავენ, როგორ ახრჩობ ვარცლში პერანგს.
შენ ერთი ხარ.

სარეცხს გარეთ თუ თავად გაკიდებ, ლოყებზე ალი მოგედება;

აღმოაჩენ, რომ დასველებულა შენს ჯიბეში ჩარჩენილი
ბოლო თუმანი;

შეიმეცნებ, რომ ტანისამოსი ვერ დაგიცავს, იგი მხოლოდ
სირცხვილს გიფარავს.

6.

ალიონზე ქანდაკებები და მაღალი შენობები გამვლელთ აფრთხობენ,
რადგან მხოლოდ *ნინ* იციან ქანდაკებებმა.

თითოეულ ქანდაკებაში ზის უვიცი უნარსულო, — ყოველივე იმის
გარეშე, რაც ზურგსუკანაა, — ანუ კერპი იმალება.

მოედნები ამრავლებენ ცათამბჯენებს, ფენა-ფენა მრავლდებიან
კერპთმსახურები;

თუ გაიყინე და სხეული აგიკანკალდა,
ერთი ხარ მაშინ.

თვალს გჭრიან კირით შეღებილი ხეები, თითქოს
საპატიო ყარაულია, მაგრამ ისინი ცოცხალ-მკვდარ კერპებს
ვერ დაიცავენ.

თითოეული ხეივანი უპირველეს ყოვლისა ხომ ცარიელი მონაკვეთია,
თითოეული ხე — საყრდენი სახრჩობელისა,
თითოეული ადამიანი, გულწრფელად რომ ვთქვათ, ოდნავ ჯალათი.
სანაპიროს მიუყვები.

შენ ერთი ხარ.

პარკის კვადრატულ ფილაქნებზე მისეირნობ
და თვალები გიცრემლდება: თითოეული დანაყოფი საკუთარი
თავის ტოლი დანაკარგია;
ხოლო შემდეგ ღრმა ბავშვობას გაიხსენებ — თამაში, სკოლა,
გეომეტრია —
უსასრულო კვადრატს წრეში ათავსებდი, და პირიქითაც —
წრეს კვადრატში.
ახლა კი კალამს ცენტრში ჩაარჭობ, მერე ფურცელს დააბზრიალებ
— და ეს უკვე საკმარისია.
რადგან წრეშია ყოველივე, უსასრულობა კი მოძრავი ერთეულია.
შენ ერთი ხარ.

მეტროში ხალხი თითქოსდა ღრმად ჩაფიქრებულა, დიდად მოჩანან
ამართული მალლა თვალები.
არსებითად, ადამიანის ცხოვრება გზაა,
უბრალოდ, სიჩქარის ზრდასთან ერთად ჩაკეტილ და მცირე
სივრცეში იკარგება ნელ-ნელა ფონი.
გროტესკი. და დედამინა სწრაფად ბრუნავს, უბრალოდ შენ
პატარა ხარ,
და რასაც ხედავ, მხოლოდ და მხოლოდ კარზე შენი ანარეკლია;
და ის კართან ერთად გაქრება, უმრავლესობას გზას
დაუთმობენ მარტოსულები.
შენ ერთი ხარ.

* * *

შარვალი – დათხვრილი და გაქუცული,
მაისური – დაჭმუჭნული,
თვალის უპეები – ჩასიებული,
ჭალარა თმა – ჭუჭყიანი და დაუვარცხნელი,
იდაყვებთან კანი – ჩაშავებული და მოშვეებული,
სახე – ღრმად დანაოჭებული,
ფერგადასულ ცელოფნის პარკში, ხელში რომ უჭირავს –
შავი აგურის პური,
უფილტრო სიგარეტის კოლოფი და
ერთი შეკვრა დიეტური ხაჭო.
რევოლუციისა და მშვიდობის ქუჩების გადაკვეთაზე,
მარკეტის წინ, ნელი ნაბიჯით
მოხუცი შენსკენ მოემართება.
მეგობარი თვალით განიშნებს მასზე და გეუბნება:
– შეხე, ნუთუ მას რომ დაინახავ, შეიძლება იფიქრო,
რომ ის ოდესმე ფითქინა და ბუთქუნა ბავშვი იყო?

* * *

დაბარულ შავ მინაზე
ჩამოცვენილი ყვითელი ფოთლები
მისცემენ განცხადებას გაზეთში,
რომ ეძებენ მხატვარს.
და რომ არა ჩვენი უდიერი მზერა,
რომლითაც მივეჯაჭვეთ
მუნინავე გვერდის სათაურს,
გადაურჩებოდნენ ფოთლები ლპობას.

* * *

დამისახელეთ ერთი ადამიანის საცალო ფასი
და მე დაგისახელებთ მთელი მსოფლიოს საბითუმო ფასს,
და როცა შეადარებთ ამ მონაცემებს
თქვენთვის ნაცნობი ალგებრის წესებით,
თვალშისაცემი შეუსაბამობა გიჩვენებთ, რომ
სიყვარულის განტოლებას არა აქვს თურმე ამონახსნი.

ექვნიება ღუმელს

ღუმელი გაინელა თუკი, იცოდე, ყველაფერი რიგზეა;
უკიდურეს შემთხვევაში,
შენ მოგეცა შესაძლებლობა გადაურჩე რამდენიმე ნაყალბევ
სიტყვას,
ან იქნებ უკვე გადაურჩი, ვინ იცის. მაგრამ
თუ შენში მოზღვავენ სიტყვები, ესეიგი, ბედისწერის
ნიგნში გენერა
აჟღერება, როგორც საათს – როცა დროა; და შენ აჟღერდი;
და თუ ასეა, რაღას ჩხაპნი თეთრ ფურცელზე? ნამოდექი!
უბრალოდ, ადექი!
გააგებინე ყველას, რომ თითოეული, საბოლოო ჯამში,
თავისთავის გაგრძელება –
თავისთავის სახელია – ჩრდილია – შვილია; და გააგებინე,
რომ თითოეული,
პირველ რიგში, დანაოჭებულ თეთრ ზენარზე მიგდებული
მომჩვარული სხეულია,
რომელსაც არ ახსოვს საკუთარი სუნი და ფორმა, მაგრამ შიგნით
სულია, სული!

ირგვლივ კი – საგნები. ღუმელი გაინელა თუკი, დანყნარდი,
ნუ ღელავ,
უბრალოდ, შეეხე უჩვეულებრივს საგანს, იმას, რომელიც
ხელთანაა – საათს –
(ნიკ-ნიკ!), და აუხსენი, შეაგნებინე საკუთარ თავს,
რომ ჯერ კიდევ ცოცხალი და ჯანმრთელი ხარ;
და შემდეგ იგრძნოს შენმა მაჯამ საათის ვერცხლის სამაჯურის
სიგრილე, შემდეგ
გაგაჟრჟოლოს მთელ სხეულში; და მადლობა უთხარი გამჩენს
ყოველი დღისთვის, რომელიც მოგცა; ჩაიცვი შარვალი,
ჩაიცვი პერანგი, სიცარიელე შეავსე შენით,
გადადგი ნაბიჯი: შენგან შენკენ; შენგან შენკენ;
ერთი – ორი, ერთი – ორი;

თითოეული, პირველ რიგში, საგანია, საკუთარი სამოსია.
სარკეში მხოლოდ თვალებიღა დარჩა იგივე,
სათვალისა და მომზირალი. თუ მოიხსნი, შენს გარშემო
ყველაფერი დატრიალდება,
დატრიალდება სამყარო, საგნები, ყველაფერი ჩამუქდება.
სხვა სიტყვები არ იციან საგნებმა, გარდა

თავიანთი სახელების, მუდამ სდუმან, და არც ჩვენგან
ითხოვენ სიტყვებს. გაინელა თუკი დუმილი,
ნუ მოიწყენ. უბრალოდ, მოუშვი ონკანი, ყური მიუგდე წყალს.

საპასუხო წერილი მეგობარს

სამშობლო უმშვენიერესი პირობითობაა.
ეს სიტყვები არასოდეს წამოგცდეთ მათთან,
ვისი ხვედრიც უცხო მიწაა.

ქალი ყველაზე ბუნებრივი სილამაზეა.
ცალმხრივად შეყვარებულები არასოდეს გეტყვიან ამას.

კედლისათვის სულერთია, რად ჩაასეს მასში ლურსმანი –
ტანისამოსის საკიდად თუ წიგნის თაროსთვის.
და სულერთია მეგარდერობე ქალისათვის –
აქ იწყება თეატრი თუ, პირიქით, მთავრდება.

არაფერი მოკითხოთ ბავშვებს –
მათ, ვინც ანბანს ათამაშებს, ვისაც ენა არც კი აუდგამს;
განა მათი საყვარელი სახეები
მეტს არ ამბობენ, ვიდრე დიდი, სქელი წიგნები?

შვილმკვდარ დედას
ნუ არწმუნებთ საიქიო სასუფეველის არსებობაში;
მან სააქაო თავისთავზე იწვინა უკვე.

თუ დაიქუხა, ყრუ ბავშვები არ შეაშინოთ,
მანც ვერაფერს გაიგებენ მათი ხელები:
გაივლის ნუთი – და წვეთები ჩამოიღვრება
ცისკენ აწვდილ ხელისგულებში.

ნუ გადატვირთავთ, პოეტებო, ლექსებს საგნებით,
თუ მაცვივარში, თაროს ნაცვლად, ერთხელ მანც არ შეგინახავთ
კითხვისაგან დალლილებს წიგნი.

კმარა, კომპოზიტორებო! მერვე ნოტი თუ არ იგრძენით –
ნულარ შეთხზავთ საომარ მარშებს.

სუსტ ბიჭებს ჯარში ნუ წაიყვანთ,
ნუ აიძულებთ, რომ გაიქცნენ და მერე ფეხქვეშ
მთელი ცხოვრება, როგორც ნალმი, უფეთქდებოდეთ
სიტყვა „დეზერტირი“.

მზეს ნუ ემალებით, რაც გინდა ცხელოდეს,
ნუთუ ვერ ხედავთ, რომ ფოთლები მზეს არასდროს ემალებიან.

არც იმ მოხუცს, რომელიც ცხოვრობს მისამართზე
ნაზიმ ჰიკმეტის 12/26,
არ დასცინოთ, თუ ვერაფრით გაიხსენა ქუჩის სახელი;
მის ქუჩაზე ხშირად დადის ჩინოვნიკი, რომელიც კრეფს
გადასახადს გაზის და შუქის.

ნურც სიყვარულს, მითუმეტეს – სამშობლოსას, მე ნუ მასწავლით:
მე მარტო ჩემი თავის პირისპირ და უცხო მხარეში...

* * *

როცა მინდოდა მეწერა მხოლოდ ვერცელი ნაწარმოებები
და არ დავხარჯულიყავი მოკლე ლექსებზე,
ჩემი ფანჯარის ქანდარაზე ჩამოვდა ჩიტი,
ვერ ჩაეტია ვერცერთ ლექსში, ვერცერთ რომანში –
ისევ გაფრინდა

საუბარი შვილთან

- შენ ვინა ხარ?
- მამა ვარ შენი.
- ფერიდეს მამა ვინლა არის?
- ის აღარ არის.
- რატომ?

-

- რას აკეთებ?
- ლექსებს ვიგონებ.
- ლექსი რა არის?
- რალაცით ჰგავს იავნანას, დედა რომ გიმღერს.
- დედაც ლექსებს წერს?
- არა.
- შენც იმღერე, რად გინდა წერა!

-

- სად მიდიხარ?
- სამსახურში.
- სამსახური რალა არის?
- ეს არის შენი ფეხსაცმელი, პური, წყალი, და ასე შემდეგ.
- ცოტა ხანს დარჩი.

-

- მიაბზე შენზე.
- რა გითხრა, შვილო. მეც შენ გგავდი, შენსიმაღლე, შენნაირად ვიღიმებოდი. შენსავით ვსვამდი უამრავ კითხვას: სახლში, ეზოში, მატარებელში, დედის მკლავებში, მამის კალთაში.
- მატარებელი რალა არის?
- შენს სათამაშო მანქანას ჰგავს. აი იმას. ოღონდ ბევრად უფრო დიდია. თანაც დადის ლიანდაგებზე. მატარებელში ბევრი ბავშვია.
- მე ჩემს მანქანას ფერიდეს ვჩუქნი.

-

- მამა, ღმერთი ვინლა არის?
- ღმერთმა შეგქმნათ თქვენ ყველანი: შენც და დედაც, ბებოც, ბაბუაც.
- შენც ღმერთმა შეგქმნა?..

-

- ისინი რაღას აკეთებენ?
- ისინი კი, ჩემო შვილო, ქვებს აგროვებენ.
- რატომ?
- ერთმანეთს უნდა ესროლონ.
- რატომ?
- ისინი მტრები არიან.
- რატომ?
- არ უყვართ ერთმანეთი.
- რატომ?

-

- მამი, როცა დაბრუნდები, მომიტანე ხუთი ნაყინი.
- და რატომ ხუთი? შენ, დედაშენს, ფერიდეს, მე და?...
- მეხუთეს კი ჩიტებს ვაჩუქებ.

-

21 აპრილი. საელჩოს ბინა

საელჩოს ბინა, ფასადი სამხრეთით, მეორე სართულზე
უგრძესი დერეფანი.
ძარღვებივით დაძაბულ სვეტებზე დგას ჩაზნექილი სახურავი.
წყვილ-წყვილი პროლეტარი ქვის ათლეტი დგას განაპირა
სვეტების გასწვრივ.
ხმლის მაგიერ დუმიანი მილი უჭირავს და ვითომ ბინას იცავს ის ტიპი.
და კიდევ ორი ფრონტის განაპირას აქედან მოჩანს, თუმც
არ აცვიათ ჯაჭვის პერანგი.
ნახევრად მოშლილი წარწერა, რომელიც გვამცნობს ბინის
არქიტექტორის ვინაობას და აშენების წელს.
ათიქი, პლიასტერი, კარნიზი, ნაოჭები – ქვეყნის ცოდნით გამოწვეული.
ექვსი თალიდან ორი ბნელია, ორი ნათელი, როგორც თვალები,
გზის მომლოდინე.
ქვემოთ ფასადის ბოლო შტრიხები, პირველ სართულზე
შესასვლელი კარები ბინის.

ცხრის ნახევარია. ნიავე უბერავს კასპიის ზღვის სანაპიროდან.
რიგში ეწერებიან მოქალაქენი, რომელთაც ვიზის აღება უნდათ.
ცოტა ხანში ყველა გაივლის იმ კარს, ჯერ კი დგანან
თითო-თითოდ, ზურგშექცეულნი,
დრო კი ბევრია. ცხოვრებაც ასე დროისა და მოთმინებისაგან
შედგება მხოლოდ.
იმისათვის რომ გაიარო, უნდა გახსენონ, იმ სქელ დავთარში
ჩაგწერონ და ნებართვა დაგროთონ.
„მობრძანდით!“ „ვინ, მე? ამ წუთს ბატონო!“ წინ კი ნიავე
შეგასწრებთ მაინც.
ვინ გაიგონა მისი სახელი? ლალი ბალღივით ყველაფერს
ხელით ეხება ქარი,
ოთახს უჩუმრად გაანიავენს, და შეარხევს ლითონის მიღზე
ჩამოცმულ ფარჩას,

ჩანს წითელ ფონზე ხუთქიმიანი ვარსკვლავი და ნახევარმთვარე...
ანუ ზეცამ იცვალა ფერი; ანუ ცამ იცის ყველაზე კარგად
საბაჟოცა და დაღვრილი სისხლიც.
ანუ ცა და დედამიწა დგანან პირისპირ.

მამას

შენ ჩემთან შედარებით უფრო ლამაზი ხარ,
მე შენთან შედარებით უფრო ნერვიული...
შენ მგრძობიარე ხარ,
მე – დარდიმანდი,
ხელგაშლილი და
თვითკმაყოფილი,
ცოტა უბედო,
და უიმედო ჟამით ყელამდე...
შენგან მოშორებით,
ამ უაზრო დიდ ქალაქში
უკმაყოფილოდ დავიარები,
ერთობ ცოდვილი...
დილით შენს ფოტოს,
სალამოთი სარკეს შევცქეერი,
ვბერდები, აგერ
უკვე ჭალარა მერევა თმაში.
შენ მოიპოვე მრავალი რამე,
დასაკარგი არც რამ გქონია...
მე ვერაფერი მოვიპოვე და
ნაწილ–ნაწილ თავი დავკარგე.
გავუფრთხილდი შენს კაცურ სახელს,
ოთხოთახიან ბინასა და
ბიბლიოთეკას...
შენ ძალიან კარგი მამა ხარ,
მე – ცუდი ვაჟი...
ასეა, რა ვქნათ.
რაც არის, არის, ამასაც გეტყვი:
შენ ძლიერ კარგი პაპა იქნები,
ვგონებ, რომ მეცა...

ვუქვნი გულთა კბერას

ო, უეჭველად, მნამს უეჭველად,
ერთი ლამაზი, მშვენიერი დღე
ნინ, წინ არის და ის უეჭველად
მოვა, გვენვევა, გვენვევა, მოვა;
დაგვიყუნდება ტკივილი მაშინ,
და ვიცი, მაშინ გაგელიმება;
ო, საკვირველი რაა ამაში,
თუ დასასრული აქვს ყველა დღესა.
ო, უეჭველად, მნამს უეჭველად...

ქალბატონ ჰამილას

მე რომ გზის პირას ვიდგე ვითარცა
დიდი მუხის ხე,
თუ მოისვენებ ჩემ ჩრდილქვეშ ოდენ?
ან თუ დამიმტვრევ ტოტებს საცეცხლედ
და არხეინად მიეფიცხები?

პაპანაქება ზაფხულში რომ ვინვიმო, კარგო,
ამ ხმაურიან, მტვრიან ქალაქში
მინის სურნელი დატრიალდება,
მინის სკნელში თუ გამომარჩევ და გაოცდები?

ანდა ძვირფასო, გზად მიმავალს რომ
წვიმამ მოგისწროს და დაგასველოს,
გამიბრაზდები და შემაჩვენებ?

სამხრეთში თოვლი იშვიათია,
ერთხელ ზამთარში რომ ჩამოვთოვო
თუ იგუნდავებ ყმანვილებით გარემოცული?
ან რომ ნაიქცეს ბავშვთაგანი,
ანდა ხელები გაეთოშოს ყინვაში ვინმეს,
გამიბრაზდები?

ერთ სალამოსპირს მე რომ ვინატრო
ხედ, წვიმად ანდა თოვლად ქცევა,
სიკვდილს სათქმელს თუ მიახლი პირში?
ან რომ ნავიდე,
ბაშმაკებივით დამემგზავრები?

ანდა უბრალოდ
ლექსები რომ შევთხზა ძვირფასო,
ლამით უეცრად რომ გაგაღვიძო და ნაგიკითხო
გაგეხარდება?

საივნისო სიმღერები

ჩემი ფანჯრის წინ მანქანები მიდი-მოდიან;
ფანჯრის რაფაზე ჩიტები ჭიკჭიკებენ;
მანქანებში მოქალაქენი,
მოქალაქეთა გულებში ზღვა სიმღერების,
სიმღერების ბოლოს დუმილი –
უსაზღვრო, როგორც მარადისობა...

დედები შვილებს ნანას უმღერენ,
დააძინებენ;
ბებიები ჩაის სვამენ და
სიამოვნებით უყურებენ ამ ლამაზ სცენას;
ძილგატეხილი ბიძები ჯერაც
ცდილობენ თავი შეაპარონ ამღვრეულ სიზმრებს.
და ყველას სულში სიმღერა ღელავს –
უსაზღვრო, როგორც მარადისობა...

ეთერში ძველი, ძველი ფილმები
უახლესი დუბლიაჟებით.
სიტყვები იგივე,
ხმები სხვა ტონის,
ვითომ ამით რა შეიცვლება,
გმირები ისევ პატარებია,
ბაგეებზე სიმღერები აქვთ,
როგორც ჩვილი ბავშვის ჟღერტული –
უსაზღვრო, როგორც მარადისობა...

ამ საღამოს ჩემი რეჟისორი მეგობრის სახლში,
რომელიც რასკოლნიკოვის სახლსაც წააგავს,
ახალი ლექსის როგორობაზე ვიმსჯელებთ ისევ;
ცხოვრება კადრად, სიტყვა – ხატად და ღმერთმა იცის,
რად არ დავყავით.
ყველაზე ორიგინალურ ფორმათა შესახებ

გამოითქვა აზრი მრავალი,
ბოლოს მაინც გადავწყვიტეთ, რომ
დუმილი სჯობს სუყველა სიტყვას,
რამეთუ სიტყვა, სიტყვა ყოველი
დუმილში სუფევს, ვით ცხოვრებაში.
და ამ დუმილის დიდ სივრცეებში
მგზავრს შეუძლია იმოგზაუროს.
ეს მე გახლავართ
სულში მღელვარე სიმღერების ზღვით –
უსაზღვრო, როგორც მარადისობა.

ჩემი ფანჯრის წინ მანქანები დაქრიან ისევ,
ჩემს თავში ძველი სიმღერები დალილინობენ,
ჩიტები ისევ ჭიკჭიკ-ჭიკჭიკით
ფოთლებს შორის მიმოფრინავენ.
და ეს ზაფხულის მეოთხე ღამე
მოსწყდება ერთ-ერთ ტოტს ფოთოლივით.
არც რამეს იტყვის;
არც დადუმდება;
და ჯვარცმის კვალსაც ვერ შეამჩნევ ხელისგულებზე;

არც სილამაზე,
არც სიცოცხლე
და არც სიკვდილი არ ენაღვლება.
არც მკვლელ ფრინველზე იტყვის რამეს,
ან ეს ყოველი იგულისხმება მის დიდ დუმილში.
მე კი ამ წუთში
უსაზღვრო, როგორც მარადისობა
ვმღერი, ვლილინებ.

თოვლის განმარტვა

მოთოვა. გადაუთეთრდა ქალაქს პირისახე: ელფერი, ხედი.
მოთოვა. ქალაქს პირისახე გადაუთეთრდა: მიწას, ასფალტს
და ზედაპირს.
მოთოვა. ქალაქს გადაუთეთრდა ელფერი და გადაფარა მიწის
სიშავე, სახურავები, ზედაპირები.
თან მაგრად ცივა, შემალულან, სახლს შეფარვიან ადამიანნი.
ახლა სამყაროც თავის თავსა ჰგავს. ახლა ზედაპირიც სახეთეთრი
და შუბლგახსნილია.
ზედაპირის ოცნება ხომ ძირითადად სამართალია, მარტოობაა...
არყოფნასთან მაქსიმალური სიახლოვეა... ნათესაობაა, სიცარიელე.
ზედაპირისთვის სიცარიელე არყოფნაა პლუს შენი თავი,
მაგრამ თუ შეძლო.
მოთოვა. ფიფქი გაცრილი ფქვილივით ცვიოდა ციდან,
შიშველმა ხეებმა მკლავებით, ტოტებით, განმეორებით ასნიეს
სითეთრე ზემოთ, ზემოთ...
აუცილებლად სითეთრეზე მიანიშნებენ და ნებდებიან.
თანაც იციან, ცაში ტრიალებს მიწის ბორბალი დიდი ხანია.
ასეთ დროს წყალი ტბორავდა ქვეყანას, აი, ახლა კი თოვლი მოანვა.
ციდან ჩამოთოვა: წყალს შეუცვლია სახელი, ელფერი,
დამტკნარებულა, მოგ ზაურობისას გადაწმენდილა.
მეხსიერება შემორჩა მხოლოდ.
ყველგან მოთოვა, ძეგლზეც, იქ წელან ჩიტები ისხდნენ.
ვინ იცის, იქნებ ახლიდან დაფარა წყალმა კერპები.
ამ ქვეყანაზე მხოლოდ ფაქტები არ ძველდებიან.
მოთოვა. აფსუს, ახლა კი დნება...

მამა და გავშვები

(ლექსი მუნჯი რითმით)

*ჩემს პირმშობს – მუბარაქსა და სონას,
ასევე პოეტ ჩინგიზ ალიოღლის, რომელიც
სეირნობისას ჩვენ ხშირ-ხშირად გვხვდება.*

სანამ მოედნის ცივ ფილაქნებს დაადნება,
ცვარ-ნამი ედება არა კეფას და არა ბრინჯაოს
ძველი პარტიული მაღალჩინოსნისა,
რომელიც ახლა ცოტათი წააგავს მოედნის გუშაგს
ან საფრთხობელას, ბალში ჩადგმულს,
არამედ ედება მის სიდიადეს,
ყანგისფერს მატებს და თანაც ჩრდილავს.
მეტაფიზიკა აუქმებს ფიზიკას, თუ პირიქით – ამას ვერ გეტყვით,
მაგრამ ჩინგიზ ალიოღლი როგორც იტყოდა,
ეს საკითხი უეჭველად ეჭვს ბადებს ჩვენში.

ძირითადში კი აი, რა ხდება: ნყალი იცვლის თავის თვისებებს,
მიწა კი მას მეჯნუნისებრი ვნებით იხმობს,
ექვსი მთელი სამოცდაშვიდი მეასედის ძალით უყვარს,
ხოლო ადამიანები როგორც ყოველთვის საოცრებას ეძებენ, მაგრამ
რატომღაც დღემდე ვერ პოულობენ.

ყოველდღე ანუ ყოველ დილით ამ ცარიელ მოედანს ვკვით.
ამ დილითაც ქალიშვილი და პატარა ვაჟი მიმყავს სკოლაში,
უძილოს და დალილ-დაქანცულს.
ჩუმად ყოფნა მინდოდა, მაგრამ მათ მიამიტ შეკითხვებზე მომიწია
პასუხის ძებნამ.

ეს მამობის ვალის გარდა თანამოსაუბრის კარგად მოსმენის
ეთიკური საკითხიცაა – გავიფიქრე მნიგნობრულად,
მივაყურადე მათ ბრძნულ აზრებს, და მივხვდი, რომ

ამ დილით მეც სკოლისაკენ მივდიოდი ბავშვებთან ერთად, და მიუხედავად იმისა, რომ გაკვეთილი დავიზუთხე, არა ვიცოდი.

„მამა, მე ვიცი, ვარსკვლავებს ცაში ტკბილად სძინავთ“.
„ჰო, მართალია“.
„მამა, ჩემს დას რომ ანუხებდა, ის ბიჭი მე დავიჭირე და შევანჯღრიე, მაგრამ არ ვცემე...“ „რატომ?“ „ვნახე რომ მას ეშინია, იცი მამა, მამიკონა, შემეცოდა და ვაპატიე“.
„მამა, ის რაა?“ „საფუნთუშეა“ „აბა თავთავი რომ ანერია?..“ „ასეა“ „რატომ?“ „ჩვენ რომ ყოველდღე პურს ვჭამთ, იცოდე, ის თავთავის ქალიშვილია, პური პირველად თავთავი იყო, და ყვავილივით იზრდებოდა სადღაც მინდორში.“
„როგორ?“ „არ ვიცი“ „ორიანი გეკუთვნის მამა, ორიანი...“

დასანანია, თქვენი მამა რომ არაა ფრიადოსანი... ასევე თქვენი მასწავლებელიც...
და – უცოდინრობა ყველაზე სწორი პასუხია – მინდოდა მეთქვა. ამ დილით მივხვდი, რომ მეც სკოლაში მივდიოდი ბავშვებთან ერთად, მეც მსურდა კითხვები დამესვა და სწორი პასუხი მიმელო ჩემს შეკითხვებზე.

2.

ბავშვებო, თქვენ სიკვდილისა თუ გეშინიათ? იქნებ ლექსების ნერა სულაც ზედმეტია ამ ქვეყანაზე? იცი, ჩემო კობტა გოგონა, მეც წიგნებიდან შევიმეცნე ცხოვრების არსი. შემდეგ კი ის მეზობელ ბავშვთა გარეგნობას, ენამურტალ, მოჩხუბარ და მატყუარა ასლებს ვადარე. იცი, ჩემო კობტა გოგონა, ჯერ გავოცდი, მერე ვიტყვი, შემდეგ გავჩუმდი და ვიოცნეებ ძალიან დიდხანს. იცი, წიგნი ნუთისოფელზე ადრე ყოფილა – მე ამას ძალზე გვიან მივხვდი.

მაგრამ ის წიგნი სხვა წიგნია,
არ მჯერა, რომ ის თქვენ გასწავლონ,
იქნებ ასეც სჯობს, მერე ცხოვრება გაძნელდებოდა.

ჩემო ბიჭუნა, იცი, მე ყოველთვის მელიქმემედი* მინდოდა
რომ ვყოფილიყავი

და არ ვიცოდი, რომ ამით მხოლოდ დევის კი არა,
მტრედის მოკვლაც მოიცნებია,
საოცარია, ესე იგი მე ყოველთვის მკვლელი მინდოდა

ვყოფილიყავი?

მაგრამ ახლა მე მელიქმემედიც ვარ, ახმედიცა და მემედიც,
თან გამოჯანმრთელების მოსურნე შაჰიც ვარ, თანაც თოკი ვარ,
რომელიც შეიძლება სულ მალე განყდეს,
დევიც ვარ და ჭაც მე გახლავარ.

თმით დაკიდული ქალიშვილი ვარ, ყოჩიცა ვარ

და ციდან ჩამოვარდნილი ვაშლიც გახლავარ.

მე ახლა მარტო ცხოვრება კი არ ვარ, არამედ მეხსიერებაც და ეს
არის აუტანელი.

მითხარი შვილო, იმ საშიში, ბანჯგვლიანი, გოლიათი დევის სული
სპეტაკ და ფაფუკ მტრედში რატომ არის ოდითგან,
მტრედი შუშაში რატომაა გამომწყვდეული,
ეს რა ოინი, ეშმაკობაა, გამაგებინე.

ჩემო გოგონა, ერთ-ერთ ზღაპარში მოხუცმა და ბრმა იოანემ
ძალზედ დიდი ხნის უნახავ შვილს იცი, რა უთხრა?

უთხრა, რომ შენი ნახვა, ჰო-ჰო, ნახვაო, ძალიან გამეხარდაო.

მაშინ ვიტყვი.

მერეც მალიმალ ვხუჭავდი თვალებს და ვქვითინებდი.

შემდეგ შენი ძმა დაიბადა, მერე შენ გაჩნდი,

და მე პირობა დავდე, რომ მეტს აღარ ვიტყვი.

იმ უაზრო ფილმებში როა, მათსავით ძლიერი მამა უნდა ვიყო ანი...

ათი წელია, ცრემლები სულში ჩამედინება,

* მელიქმემედი – აზერბაიჯანული ზღაპრის დადებითი პერსონაჟი.

და ყოველდღე მეშინია, რომ ჩვენი სახლი დაიტბორება.
მაგრამ ამას არა უჭირს, ახლა მინდა ძლიერი ვიყო.
მე მინდა ახლავე გიანდერძოთ, რომ ტირილს არ გადაეჩვიოთ.

იცით, ბავშვებო, მეუბნებიან, შენს ლექსებში
ნიშან-წყალი სიცოცხლისა არ იგრძნობაო.
იცით, ისინი სიცოცხლეში მხოლოდ თავიანთ სიცოცხლეს და
თავიანთ ყოფას გულისხმობენ, როგორც წესია.
მე მათი მესმის,
რადგანაც მათ სხვა ცხოვრება არ გააჩნიათ.

იცით, ბავშვებო, მამათქვენი ლექსებსა წერს
და იცის, რომ ეს არავის არა სჭირდება,
ანუ ქვეყანას ვერ გაასწორებს.

იცით, ბავშვებო,
რაც ლექსის მეორე ნაწილშია და იგულისხმება, იმის შესახებ
მე თქვენთან არ მისაუბრია.

3.

სანამ ცვარ-ნამი მოედნის ქვაფენილს დაადნებოდა,
მანამ იმ ძეგლის ბრინჯაოს კეფას ედებოდა,
ცოტათი ამ ცარიელი მოედნის გუშაგს რომ წააგავდა,
და მას ჟანგისფერს მატებდა ამით,
ჩვენში კი მისი სიდიადისადმი ეჭვსა ბადებდა.

ახლა კი მზე, თეთრეულის შავად გამფენი
ფინთი ქალივით აპრობდა ცვარ-ნამს,
და წვრილთვალემა რომელიღაც ფოტოგრაფი, ხესთან
მდგარი ზურგშექცევით, ცვარშემშრალ ძეგლს სურათს უღებდა.
მზე სამყაროს ზეცის ყელზე

ცისარტყელას ყელსაბამით დაკიდული ქარვაა ალბათ.
მოგესალმები, მზეო, მე შენ სტამბოლური სასაუბრო ენის კილოთი!
როგორ გაქო და განგადიდო ისე, როგორც შენ გეკადრება,

ისე, რომ წიგნში თავჩარგულთაც თვალები მოსჭრა?!
ეი, შენ, უცნობო ყვითელთვალთანო ობიექტივო!
შენ ხომ ყველას: მე, ამ ბავშვებს,
სამოგზაუროდ პარკში გასულ ჭიანჭველებსაც სახით იცნობ!
თუ ასეა, მაშინ მითხარ, მაგ წვრილთვალას გადაღებულ ფოტოებში
მხოლოდ ამ ძეგლის სიდიადე და მნიშვნელოვნება რატომ გადადის?
და მის და ჩვენს მცოცავსა და გათელილ ჩრდილებს, მითხარ,
რა ვუყოთ?
ეს ხომ, ჩინგიზ ალიოღლი როგორც იტყოდა, რა თქმა უნდა
სწორი არ არის.

„სალამოქაშაის ჩანაწერი“

ჰერბერტის გარდაცვალების გამო
ბუზეკის სიტყვის საფუძველზე თქმული

პოეტები როცა კვდებიან,
მინისტრები მსჯელობენ ასე:
„ბედნიერი გახლავან მეტად,
ჩვენც გაგვიმართლა,
მათ დროში რომ მოგვიხდა ყოფნა“.
პოეტები ბედნიერი არიან ისევ,
ხოლო მინისტრებს კვლავაც უმართლებთ.

* * *

საარჩევნო პუნქტად ხელდასმულ კინოთეატრ „შაფაგიდან“
ერთ ნაბიჯზე,
არჩევნების შედეგებს და წვიმისშემდგომი სუსხიანი ნოემბრის ღამის
მარადისობას, მხოლოდ სამოთხის ვაშლმა გაუმჟღავნა საკუთარი
დამოკიდებულება:
კინოთეატრს მიტყუებული უკაცრიელი ეზოს საფოსტო ყუთში
თავისი ყვირთელი ბიულეტენი ჩააგდო, საკუთარი წერილი ჩაუშვა,
მესიჯი მისცა.
ზუსტად ხუთი თვისა და თოთხმეტი დღის თავზე,
იმ კაცისმხრეუკავად მწველ, მზიან დღეს,
მხოლოდ მან, მან ერთმა საკუთარ დანაპირებს არ უმტყუნა და,
აყვავილდა სამოთხის ვაშლი.

* * *

იძებნები.
იდევნები.
ხვდები მუზეუმში.
მის სიძველეთაგან ერთ ჩოხას იპარავ, იმოსები.

ციხე-სიმაგრის კედელზე აკრული მოძრაობ და
პაპარაცის ფოტოაპარატის მსხვერპლი ხდები.

ახლო და საშუალო ხედში

ორი ნამუშევარი „გასული ასწლეულის ადამიანების“ გამოფენისთვის;
მაგრამ არა —

გამოუვალობას უშველებელი ხელები აბია,
რაც შენსავე წარსულთან ერთად შეგიპყრობს და დაგატუსალებს.

* * *

თოკზე ნაკიდი ნოხი ფრიალებს;
ვარდს ქედს უხრის ვაზის ფოთოლი;
ტირიფი თმას იშლის;
ჭიანჭველებს ემშვიდობება ვაშლის ყვავილი;
ხელისგულა მდელი ქვიშნარში „არა, არა“-ს —
ეუბნება ფარფატა პეპლებს;
ბაღლინჯოები თავზე იყრიან მტვერს ნაცარყრილში.
მალემსრბოლებს უშვებს გვირილა ოთხსავე მხარეს;
ნკირი მინკრიალებს ერთ მოჭრილ კუნძზე;
გაუსნრო სადგურზე ხმამ მატარებელს;
ბორიალობს რელსებს შუა სიყვარულის შმაგი წერილი —
ქარი ქრის და
შენ რომ ტყუილი არ წამოგცდეს, ხმას იკმენდ ისევ.

* * *

მეგობარს ვუცდიდი. ადრე ვიყავი მოსული.
თხუთმეტი წუთი როგორმე უნდა გადამეგორებინა.
მუზეუმის ქვეშ წიგნის მალაზიაში შევედი.
რელიგიური ტიპის წიგნებით განწყობილი სტელაჟი დავათვალიერე.
ბოლო წიგნი: დღიურები. სალვადორ დალი.

* * *

დღეებს, როცა ვწერდი, თუ შევკრებ,
სამი-ოთხი წლისა თუ შევიქნები.
წერისთვის იქნებ სჯობდა კიდევაც
ბავშვებად დავრჩენილიყავით,
საწერად კი არა, სალაპარაკოდ გავრჩენილიყავით.
ერთი ბავშვი წამომავიწყდა ახლა, ამწუთას:
სალამოხანს, ზაფხულის ახლადნანვიმარზე,
დედამისის ფანჯრები ყურთამდე გაეღო.
შიგნით მინის საამო სურნელებას
უნებართვოდ, უბოდიშოდ შემოელწია.
პატარას ნუშისებრი თვალები გადმოეკარკლა,
„ახალი ტანსაცმლის სუნი მცემსო, დედა“ — ეთქვა,
და მერე დასტურს არც დალოდებია,
საკუთარ თავს თავის ქნევით დათანხმებია.

* * *

გინახავს ალბათ ბავშვები.
ომობანას თამაშისას კი არა,
ისე, უმიზეზოდ, ტყუილა რომ მორბიან,
წინ გაგიჩერდებიან და გეტყვიან,
აი, მე მოვკვდი...
ძირს გაიშოტებიან, ღიმილით თვალებს დახუჭავენ.
ცოტა ხნის შემდეგ კი სიცილით თვალს გაახელებენ,
კისკისით დგებიან ფეხზე.

დრტვიწვა

უთუოდ, უთუოდ ერთი დღე,
ერთი მშვენიერი-მშვენიერი დღე
წინ გიძევს, წინ გიძევს, წინ გიძევს და
რომ გენვევა, გენვევა, გენვევა უთუოდ
უთუოდ იყურებს, იყურებს ტკივილი მაგ დროს
ღიმი გაგიპობს უთუოდ ტურებს
და რა საკვირია, რომ გრძელი სიცოცხლის
დღეთა ნუსხაში ეს ბოლო
ერთი დღე, ერთი დღე გამშვენიერდეს...

ბიტარაზე სამღერად

ტალღებისგან თოლიებმა თევზისაზე ისმინეს,
თოლიებმა თევზისაგან წყალმცენარე იკითხეს.
წყალმცენარემ მქროლავ ქარებს სურნელება ატანა,
ქარებმა კი თეთრ იალქნებს თავი მისცეს სატარად.

სავსე მთვარემ იალქნებთან მარჯანები ახსენა,
მარჯანი კი შენს ამ თეთრ მკერდს მოუხდა და გამშვენა.
ეგ ღიმილი რასა ნიშნავს — „არას“ თუ „ჰოს“? — ჰაიდა!
მორცხვი ბიჭი შენს ლურჯ თვალში მეცსეულად შთაინთქა.

ლექსები ფოტოეზისთვის

ეს ლექსები სალიმ ბაბულაოღლიმ
შეთხზა თურქი ფოტოგრაფის
ილიას გიოჩმენის ფოტოებზე

პურიტ ხელში სახლში მიმავალი გავშვის ნათქვამი

ხელში დაჭერილ პურებს ხომ ხედავ —
მათი წყალობით ყველა კუთხიდან:
დუქნიდან, პორტიდან, აიმ ბაზრიდან,
გუშინ კი სულაც ზუსტად აქედან,
მეზობელ თერძის სამკერვალოდან, —
ბებო მეტყოდა, მისთვისაც უთქვამთ,
უთქვამთ, — ოდესღაც თვით სამოთხიდან
გამომადიქვებს... სად არ მივედი,
თუმცა ამ ლაზათს ვერ შეველევი.

თუ ჩაეძიე, რა უნდა საბაბს:
ვილაცას — თმის ან თვალების ფერი,
ვილაცას — სამოსი მთლად დაკონკილი,
ან იქნებ გამხდარი სახე და პირი,
ან იქნებ ჩემი ხმის ტონი და ნირი
ეკმარა, რათა სამუშაოდან
გამოვეძიე უმისამართოდ,
თუმცა ამ ლაზათს ვერ შეველევი.

ეს ცხოვრებაა... კი ვიცი უკვე
ნემსს მომაგონებს — თერძის იარაღს,
ხან სამოსს, ხან თითს რომ ჩხვლეტს და სერავს,
სიცოცხლის საცმელს რომ კერავს ჭრელებს,
თუმც ბოლო სამოსს მაინც ვერ კერავს.
არც ნვიმა მაფრთხობს მე და არც თოვლი
უკვე იმდენჯერ გამომადიქვებს
გარეთ, ამინდის დაუკითხავად.
მაგრამ მე თავად, მაგრამ მე თავად,
ამ ლაზათს მაინც ვერ შეველევი.

ნიღოსანი აღამიანების ჰიმი

ვინ წაიკითხავს სტრიქონ-სტრიქონ
შუბლზე დაჩნეულ ნაოჭებს ჩვენსას?
ვინ? რომელი ენათმეცნიერი
ან რომელი კალიგრაფისტი?
ამ კალიგრაფიას ხომ ვერავინ ვერ ამოიცნობს.
ჩვენ ცრემლები ოდენ ღანვებს როდი გვირეცხავს,
სახმილსაც გვიქრობს, მაგრამ ამას
ჩვენს სახეებზე ვერ წაიკითხავთ.
თვალები ცრემლებით გამოვირეცხეთ,
თუმცა წამწამებს არაფერი ესაშველათ,
ვერც მტვრისაგან, ვერც შიშისაგან,
ვერც ავთვალთაგან ვერ დაგვიცვეს
უნინდებურად და აფახულდნენ.
ათამამებულ თვალებიდან
ვინ ამოიცნობს პრობლემებს ჩვენსას?
ან გულისტკივილს, სახეზე აღბეჭდილს, ვინ ჩაუხვდება?
თუკი პასუხი არ არსებობს ამ შეკითხვებზე,
მაშ, სახე ჩვენი რაღად იხილონ?
თუკი მსგავს სახეებს მიჩვეულთა მატულობს რიცხვი,
მათ დამალვაში ხომ უნდა იდოს რაღაცა აზრი...
ვინ იცის, ეგებ ჩვენ თავადაც
ზოგჯერ სარკეში ჩახედვისას უნდა გავოცდეთ,
ეგებ ჩვენც ზოგჯერ საკუთარ თავს
უცხო თვალთ უნდა შევხედოთ...

თამაშიდან გარიყული გოგონას განაწიქრეპი

ისინი არ ითამაშებენ ჩემთან,
ისინი ხომ ჩემზე უფროსები არიან.
მაგრამ ვერაფრით გაიგებენ, რომ
მინისქვეშ მოჩუხჩუხე წყლები,
ცაზე მცხოვრები კრიალა ვარსკვლავები,
ყოველლამ, ყოველდღე მეთამაშებიან.
ყოველლამ სირბილისას გამომედევენება
კვერივით მრგვალ-მრგვალა სავსე მთვარე.
დამალობანას მეთამაშებიან ყოველდღე
ცის გულისპირი, ბიძია მზე და ღრუბლები.
ისინი თუ არ მეთამაშებიან,
წვიმას შევთხოვ მეც ღრუბლებს,
დაე გაიქცნენ, დაიშალონ,
ისინი ხომ არ მეთამაშებიან...
...თუმცა ცოდონი არიან — დასველდებიან.

თურმე ხმით კი არა, გრუხუნით ითქმის, აფეთქებებით, ყვირილით.

ცხოვრებას ცოტახანს შავი სათვალით უნდა უყურო,
განსაკუთრებით რაზმის მეთაურს. რატომღა რომ
ჯარისკაცები შვეჩარჩოიან
კოლექტიურ სურათებს გვანან ყოველი შეტევის წინ;
და შენც მათთვის თვალებში სიბნელეჩამდგარ სხვა
სურათს წარმოადგენ.
სათვალის მინაზე ყველას მხოლოდ თავისი ხატება უნდა ეხილა.

ცხოვრებას ცოტახანს შავი სათვალით უნდა უყურო,
ჩვენ ყველანი, ანუ ზუსტად ათი კაცი თუმცა გადავრჩით,
მაგრამ ჩვენში დაბუდებული შავსახა შიში არასოდეს ამოიბუდებს.
ომის შესახებ არ ლაპარაკობენ, ფოტოგრაფო, უფრორე დუმან;
არც სურათებს იღებენ, რადგან ომში ბავშვები
იხოცებიან, ბავშვები.

ცხოვრებას ცოტახანს შავი სათვალით უნდა უყურო,
ან არ უნდა უყურო, ფოტოგრაფო, არ უნდა უცქირო.
ომის შემდეგ ისედაც არ იცი რისთვის ომობდი,
მე, ილიას, ჯერ ცხოვრებას, და მერე მზეს ვემალეობდი.
ახლა კი ომის მხილველი კაცის ბრმა თვალებს ინახავს
შავი სათვალე...

ქმევენება აღწერას

მდუმარე ფსკერზე იმავე სიმუნჯით ნაკიდი ზღვა, პეიზაჟი —
უფრო სწორად, სახეზე სიმუნჯეაღბეჭდილი რბილტალლიანი
მარმარილოს ზღვა,
ზღვის ნაფლეთი; გორაკი ნახევარკუნძულისკენ გაშვებული —
ცენტრისაკენ.
ჩრდილის გაქრობის ჟამს — ნაშუადღევს, მზეც დამალულა,
თითქოს ქოლგას ეხუმრებოდეს.
სამი ცალი შეზღონგის გარუჯვის ნადილი ფუჭია და ამაოა.
რამდენი კვალი ნაუშლია ნელი ქარის მეოხებით ქვიშიან ნაპირს.
მხოლოდ უადამიანო აღწერაა თავად აღწერა, ნაღვია და თვითონაა;
ფოტოგრაფი უკან, თავის სახლში ბრუნდება...

**მრავალ ფორმაში წერა
მრავალი იარაღით
პრომოტუბასთან ბრძოლასაკითხა**

(ინტერვიუ სალიმ ბაბულაოღლისთან)

– ქართველ მკითხველს სალიმ ბაბულაოღლის როგორ გააცნობდით, ვინ არის იგი?

– ბაქოდან 125 კმ. სამხრეთით, შირვანში, სიცხე კაცს პირში ნერწყვსაც რომ უშრობს, აი ასეთ ქალაქში დავიბადე და გავიზარდე, დღეს კი ცხოვრების 37-ე წელს ვცხოვრობ. ჩესლავ მილოში წერდა: პოეტი ვარ, ესე იგი, დაახლოებით კარგი პიროვნება ვარ. ალბათ მიმიხვდით, რისი თქმაც მინდა. ბავშვობაშივე მიტაცებდა ლექსი, როგორც სალაპარაკო ენის განსაკუთრებული, საოცარი ფორმა. მამაც ლექსებს წერდა, ე. ი. ისიც კარგი კაცი იყო. ყველა ბავშვის სურვილია, მამას ჰგავდეს და მეც მამას მივემსგავსე. უბრალოდ, ის უფრო კარგი პიროვნება იყო: ანუ პოეზია, ლექსის წერა, თავისი ცხოვრების სათავედ არ გაუხდია, ისეთ სფეროში იმოღვანა, რომ ამ სფერომ მის ოჯახს უფრო კარგი და სტაბილური ცხოვრება მოუტანა. მე კი, წლების განმავლობაში, ლექსი ყველაფერზე აუცილებლად მივიჩნიე, მრავალი რამე შევწერე. როცა ლექსს არ ვწერდი, ანდა ვერ ვწერდი, ვიტანჯებოდი. მაგრამ ერთ დღეს ჩემში ყველაფერი შეიცვალა. ახლა კარგად ვიცი, რომ პოეზია და ლექსი აუცილებელი არაა. ანდა სულაც არაა აუცილებელი. მხოლოდ პროფესიული ჩვევებისა და კარგად წერის მანერების დაკარგვის შიში ინვევს ლექსის აუცილებლობას. ჩემი მეგობრები ჩემს აზრს არ იზიარებენ. მე მათი მესმის. მაგრამ აზრს არ ვიცვლი. სიხარულით, სიყვარულით, გულწრფელად ნათქვამი ყველა სიტყვა ლექსია. მაგალითად, ნუხელის, პატარა ქალიშვილთან ერთად სასეირნოდ გავედდი. ის მამასთან ერთად სეირნობით კმაყოფილი იყო, ახედა ცას და მეუბნება: „მამა, მე ვიცი, ვარსკვლავებს ცაში სძინავთ“. ეს ლექსია.

– რა როლს თამაშობს თქვენს ცხოვრებაში პოეზია?

– პოეზია ჩემთვის სიყვარულის ხელოვნების მეორე სახეობაა, სხვა სახელწოდებაა. მეკითხებით: პოეზია ჩემს ცხოვრებაში რა როლს თამაშობს? სიყვარული კაცის ცხოვრებაში რა როლს თამაშობს? მე ახლა მესმის მამისა.

– აზერბაიჯანში არსებულ დღევანდელ ლიტერატურულ მდგომარეობას მოკლედ როგორ აღწერდით?

– ლიტერატურული მდგომარეობა... ცნობილი აზერბაიჯანელი პოეტი, თანამედროვე ლექსის რეფორმატორი, თანამედროვე ლიტერატურულ მდგომარეობას აზერბაიჯანული ლექსის „ვერცხლის ხანას“ უწოდებს. მე მას ვეთანხმები. სხვადასხვა ხალხთა ლიტერატურის ისტორიას გავცნობივარ და ჩემთვის ნათელი გამხდარა, რომ ყოველი ხალხის ლიტერატურა ყოველ ას წელიწადში სამჯერ, 30-იან, 60-იან და 90-იან წლებში იცვლება. მაგრამ ეს ცვლილება იმას კი არ ნიშნავს, რომ უწინდელი ლიტერატურა მასზე ცუდი იყო და ახალი უმჯობესია, არა, ასე არაა. დღეს აზერბაიჯანული ლექსი თავის ახალ სახეს წარმოაჩენს. რაკურსს იცვლის.

– აზერბაიჯანულ ლიტერატურაში რა არის ის, რაც გაკმაყოფილებთ და რა არის ის, რის არსებობასაც არ ეთანხმებით?

– დღევანდელ ლექსში ყველაზე კარგი ისაა, რომ გაბედულია და თავისუფალი, რაც წინათ აზერბაიჯანულ ლიტერატურას არ ახასიათებდა. ეს შეიძლება სისუსტედაც მივიჩნიოთ, რადგანაც ლიტერატურა ზოგჯერ დაფიქრებასაც მოითხოვს. შეიძლება ვილაც არ დამეთანხმოს, მაგრამ მე ასე მიმაჩნია.

– შეუძლია თუ არა მწერალს აზერბაიჯანში, რომ თავისი შემოქმედების საშუალებით მიღებულ შემოსავალზე იცხოვროს?

– არც აზერბაიჯანში და არც სხვაგან მწერალი თავისი კალმის შემოსავლით ვერ ცხოვრობს, თუ ზოგიერთ, საერთაშორისო ავტორიტეტის მქონე მწერლებს თუ არ ჩავთვლით. აზერბაიჯანისა და საქართველოს მსგავს, გავრცელებისა და გამომცემლობის ინფრასტრუქტურის ჩამოუყალიბებელ სახელმწიფოე-

ბში კი მწერლები მინიმუმსაც ვერ იღებენ. მაგრამ მიმაჩნია, რომ ეს ნორმალურია. ცხოვრებაში ისეთი რამეები არსებობს, რომელთა საფასურის გადახდაც შეუძლებელია. ამაზე ფიქრი თავის ატკივებად არ ღირს.

– **ლიტერატურის განვითარებისათვის რაიმე ღონისძიებები უნდა იქნას გატარებული თუ ნიჭიერი, ლიტერატურული ახალგაზრდობა თავად ახდენს ლიტერატურულ რევოლუციებს?**

– ლიტერატურის განვითარება რაციონალური აზროვნებიდან დაბადებული კითხვაა. ჩემი აზრით, ლიტერატურა არ ვითარდება. როგორც წყალი ორთქლდება და ღრუბლად იქცევა, შემდეგ კი წვიმისა და თოვლის სახით უბრუნდება დედამიწას, ლიტერატურაც თავის მუდმივ ტვირთს, H₂O-ს ეზიდება. თუკი სახელმწიფო სტრუქტურები და მოხელეები ხელოვნების ადამიანებს რაიმე სტიმულს აძლევენ, ეს სხვა საქმეა, ამ თვალსაზრისით, სიახლეები ყოველთვის საჭიროა. რაც შეეხება რევოლუციებს, მე მათი არ მჯერა. რევოლუციები იესო ქრისტემ და წინასწარმეტყველებმა მოახდინეს. მხოლოდ მათი რევოლუციები იყო გამართლებული, რადგანაც მათი წინამძღვარი ჩვეულებრივი ადამიანი არ ყოფილა. ლიტერატურულმა ახალგაზრდობამ რა რევოლუცია უნდა მოახდინოს: წარსულს უარყოფს? როგორ? ანუ ჭიდან წყლის ამოსაღებ ვედროს თოკის რომელ ნაწილს მოაჭრის?

– **ლექსის ფორმის შესახებ რა აზრისა ხართ?**

– ლექსის ფორმა... საინტერესო კითხვაა. მაგრამ ფორმა თავად შინაარსია, ლამაზი სახის ლამაზი შინაარსივით. მრავალ ფორმაში წერა მრავალი იარაღით ბრძოლასავითაა, მაგრამ რა თქმა უნდა ბოროტებასთან ბრძოლასავით. როგორც სხვადასხვა დროის იარაღი განსხვავდება ერთმანეთისაგან, ასევე სხვადასხვა დროის ლექსის ფორმაც ცვალებადია. და იქნებ ეს სპირალური განმეორებაცაა. მე ახლა უფრო ვერლიბრს ვწერ. რატომ? არ ვიცი. ალბათ ასე უფრო მეადვილება.

– **თქვენ ქართულ პოეზიას, ლიტერატურას კარგად იცნობთ. რას იტყოდით მის შესახებ?**

– ჩვენ ერთმანეთს ვგავართ და ერთმანეთისგან განვსხვავდებით კიდეც. ჩვენი ცხოვრებაც და თვისებებიც მსგავსი და განსხვავებულია. ამავე დროს, ქართული ლექსი წლების განმავლობაში სპარსული ენის საშუალებით არაბული ლექსისაგან საზრდოობდა, მისგან ითვისებდა, სწავლობდა. მე-19 საუკუნის აქეთ კი მდგომარეობა შეიცვალა. ფრანგულმა პოეზიამ გავლენა მოახდინა ქართულ პოეზიაზე, შემდეგ კი რუსეთის იმპერიამ შემატა სხვა თვისებები. გასული საუკუნის დასაწყისში რუსულმა ავანგარდულმა ლექსმა, ფუტურისმმა ძლიერი გავლენა მოახდინა ქართულ ლექსზე. 90 –იანი წლების შემდეგ კი დასავლეთის ლექსის ესთეტიკური გავლენა განიცადა. იგივე გზა, შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენც განვვლეთ, მაგრამ ერთი განსხვავებით: ჩვენ აღმოსავლეთელი მუსლიმანები ვართ და ჩვენ, არაბულ და სპარსულ ლიტერატურას მრავალი რამ შევმატეთ.

– თქვენ ჟურნალ „მსოფლიო ლიტერატურის“ მთავარი რედაქტორი ბრძანდებით, აზერბაიჯანელ მკითხველს რომელი ქვეყნის ლიტერატურას სთავაზობთ და ქართულ ლიტერატურას თუ უთმობთ ადგილს?

– ჩვენი ჟურნალი ძირითად ადგილს გასული საუკუნის 50-იანი წლების შემდეგ შექმნილ ლიტერატურას უთმობს. ალბათ იმიტომ, რომ ამ თვალსაზრისით თეთრი ლაქები მეტია. ხოლო თუ რომელი ქვეყნისაა, ამას მნიშვნელობას არ ვანიჭებთ. ლიტერატურაში ამას მნიშვნელობა არა აქვს. ქართულ ლიტერატურას კი ყოველთვის დიდ ყურადღებას ვაქცევთ... ღვთის ნებით ჩვენ მეზობლები ვართ. ეს კი ერთმანეთისადმი ინტერესს ზრდის. უკანასკნელი ოთხი წლის მანძილზე მრავალი ქართველი ავტორის შემოქმედება დაგვიბეჭდია. ბესიკ ხარანაული, ოთარ ჭილაძე, ალექსანდრე ებანოიძე, ჯანსუღ ჩარკვიანი, გურამ ოდიშარია, ზაზა თვარაძე, დავით ჩიხლაძე, გიორგი ლოზუაძე, შოთა იათაშვილი, ზვიად რატიანი, გაგა ნახუცრიშვილი, ზურაბ რთველიაშვილი, ბესო ხვედელიძე, მაია სარიშვილი, თეონა დოლენჯაშვილი და მრავალი სხვა. თქვენს პოეზიაში ისეთი ავტორები არიან, რომელთა ლექსებიც ძალიან მიყვარს.

– აზერბაიჯანული პოეზია აღმოსავლეთისკენაა ორიენტირებული თუ დასავლეთისკენ?

– აზერბაიჯანული პოეზია ყოველთვის თავისთავადი იყო, მაგრამ შემძლია ვთქვა, რომ ვართ აღმოსავლეთი, რომელიც დასავლეთისაკენაც ილტვის. მგონი თქვენთანაც ასეა.

– როგორია თქვენი დამოკიდებულება კრიტიკისადმი?

– თქვენ ალბათ ლექსის კრიტიკაზე მეკითხებით. სიტყვა კრიტიკა უკვე აგრესიაზე მიანიშნებს. მე არ მიყვარს კრიტიკოსები. მე უფრო მწერლების განხილვას ვენდობი. საერთოდ, კრიტიკისადმი მოუთმენელი ადამიანი ვარ. წინათ ეს მოუთმენლობა აგრესიის სახით იხატებოდა, ახლა კი მოუთმენელი სიჩუმით. პოლ ვალერის ასეთი საინტერესო გამონათქვამი აქვს: ერთი რამე თუ სხვა რაიმეს არ წააგავს, ეს იგი ის არ არსებობსო – კრიტიკოსი კი ამას ვერ აღიქვამს და ყველგან პლაგიატსა და არაჯანსაღ კვალს ეძებს. ერთი სიტყვით, მე კრიტიკოსები არ მიყვარს.

– ახლა ბევრი ამბობს, რომ პოეზიამ თავისი დრო მოჰყამა, – თქვენი აზრით, მართლა მოჰყამა თავისი დრო პოეზიამ?

– პოეზია ოდითგანვე ელიტარული საზოგადოებისათვის იყო განკუთვნილი. პოეზიის სიყვარული სულიერ დონეს მოითხოვს. და თუ ვიღაც პოეზიას დრომოჰქმულს უწოდებს, ეს მისი გონების ბრალი არაა, მისი სულიერი მდგომარეობის ბრალია.

– აზერბაიჯანში თუ არის პოეზიის მკითხველი და საერთოდ ლექსების კრებულები თუ იყიდება?

– აზერბაიჯანში ლექსი უყვართ. წიგნებიც, ბოლო წლებში კარგად იყიდება. ჩემი წიგნები კი თითქმის არ იყიდება. იკითხვათ – რატომ? მე მათ არ ვყვიდი.

– თქვენი საყვარელი პოეტი და მწერალი...

– რომ ჩამოვთვალო, ალბათ შორს წაგვიყვანს. მოდით, მხოლოდ ერთი ქართველი პოეტის სახელს ვიტყვი: ბესიკ ხარანაული. მისი ერთი სტრიქონი არასდროს არ მავინწყდება: ერთი ცრემლით მეტი ვარ თქვენზე...

– როდის ხართ ბედნიერი და საერთოდ, კაცი ოცნებას

რომ აისრულებს, ბედნიერია თუ არა მაშინ და თუ შეუძლია მიღებული ბედნიერების შენარჩუნება?

– ბედნიერება... მასზე ფიქრი ლოგიკურია. ბედნიერების სურვილი, მისი აღქმა, კაცის სულიერი სიმაღლის დონით იცვლება. ყველაზე დაბალ სართულზე ბედნიერება კომფორტით და სიმდიდრესავით აღიქმება. სულ მაღლა კი, მგონი ჯერ არავინ ასულა წინასწარმეტყველებისა და მესიის გარდა. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ამ ქვეყნად ბედნიერება შეუძლებელია. ამის აღქმას კაცი უფრო მაღალ საფეხურებზე აყავს. რიცოსის ლექსიდან ერთი ადგილი გამახსენდა: ქალი ტირის, კაცი კი ეუბნება, იტირე, ეს ბედნიერებაა.

– **თქვენი საყვარელი გამონათქვამი ან აფორიზმი...**

– ღვთის ნებით. ახლა ის ჩემი ყველაზე საყვარელი გამონათქვამია.

ესაუბრა ნელი მამედოვა

პოეტის შესახებ

სალიმ ბაბულაოღლი

პოეტი, მთარგმნელი და ესეისტი. აზერბაიჯანული პოეზიის „ახალი ტალღის“ ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წარმომადგენელი. დაიბადა 1972 წელს.

ჟურნალ „მსოფლიო ლიტერატურის“ მთავარი რედაქტორი; აზერბაიჯანის მწერალთა კავშირისა და ცენტრალური აზიის პენ-ცენტრის გამგეობის წევრი; პენ-სუამის თავმჯდომარე.

მისი ლექსები ნათარგმნი და გამოცემულია ბევრ ენაზე. ავტორია წიგნების: „ეული“ (ბაქო, 1996); „საივინისო სიმღერები“ (თურქეთი, სტამბოლი, 2006), „ექღვნება გულთა ძვერას“ (პოლონეთი, ვროცლავი, 2007), „ათი“ (პოეტ ელჰან ზალთან ერთად, ბაქო, 2008), „ილიას გიორმენის ნახატების წიგნი“ (ბაქო, 2009), „ერთი საღამო კაპელჰაუზში“ (ელჰან ზალთან და ელჩინ ჰუსეინბეილისთან ერთად, ბაქო, 2009), „დინების საწინააღმდეგოდ მიმავალი ქალი“ (ირანი, თავრიზი, 2009), „ნიღბოსანი ადამიანების ჰიმნი“ (უკრაინა, კიევი, 2009).

მიღებული აქვს პრემიები: „წლის საუკეთესო მთარგმნელი“ (ი. ბროდსკის თარგმანებისათვის, 2002); პოეტურ ფესტივალ ILESAM-ის მ. ფიზულის სახელობის პირველი პრემია (ანკარა, 2004); „ოქროს კალამი“ (ყირგიზეთი, ბიშკეკი, 2006); პრეზიდენტის სტიპენდიანტია ლიტერატურაში (2008) და ლაურეატია სახელმწიფო პრემიის პოეტური კრებულისათვის „ილიას გიორმენის ნახატების წიგნი“.

ნათარგმნი და წიგნად გამოცემული აქვს ორჰან ველის, ნეჯიფ ფაზილის, იოსიფ ბროდსკის, ჩესლავ მილოშის და სხვათა ლექსები.

მონაწილეა სტამბულის წიგნის ბაზრობის (2006), პერედელკინოს მწერალთა სემინარების (2004, 2007), გ. გ. მარკესის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ფესტივალის (კიევი, 2008), საერთაშორისო სიმპოზიუმის „აიტმატოვი და თანამედროვეობა“ (ბიშკეკი, 2009).

„პოეტის გვერდით განუყრელად იგულისხმება — ბავშვი. ორივე ერთად ადამიანის ლანდია, როგორც საგნებისთვის ჩრდილი.

სცადე და მოაშორე!

დილაც, ცდილობენ ადამიანები: ცდილობენ ემსგავსონ გამირს, ბრძენს... ცდილობენ გაშორდნენ თამაშს, ოცნებას... ცდილობენ გაშორდნენ ბავშვს, რომლის კითხვებიც, როგორც გინდა გულუბრყვილოდ ეჩვენებოდეთ, მაინც ამოუცნობ სიბრძნეს აგონებთ.

ასევეა პოეტი: მისი ყოველი კითხვა ადამიანს იმავდროულად ესმის, როგორც პასუხი. და, ისე, რომ ჯერ კიდევ არც გარკვეულა, კითხულობს: “ნეტა საიდან ამდენი ცოდნა უბრალო მოკვდავს?”

რადგან ადამიანმა იცის ხისა, ქვისა, რკინისა, ყველაფრისა, რაც ზედაპირზეა, მაგრამ არ იცის საკუთარი თავი.

პოეტზე იტყვიან: — ბრძენი! არ იტყვიან: — ბავშვი! ამ დროს, ბრძენისთვის ყველაზე მიუღწეველი — ბავშვია.

ბავშვის ძეგლი უნდა გვედგას და არა ბრძენის და გამირის.

რადგან, რაც ბავშვმა იცის, ის არ იცის არც ერთმა ბრძენმა, რაც ბავშვს შეუძლია, იმას ვერ იქმს ვერც ერთი გამირი.

განა ბავშვის გარდა ვინმე მიიტანს გულთან ასეთ სურათს?

დაბარულ შავ მინაზე

ჩამოცვენილი ყვითელი ფოთლები

მისცემენ განცხადებას გაზეთში,

რომ ეძებენ მხატვარს.

და რომ არა ჩვენი უდიერი მზერა,

რომლითაც მივეჯაჭვეთ

მენინავე გვერდის სათაურს,

გადაურჩებოდნენ ფოთლები ლპობას.

დიახ, პოეტს შეუძლია ასეთი სურათი იხილოს.

დიდი საზრუნავი გაუჩინა მას ლმერთმა: ბუნებაში, ცხოვრებაში, ადამიანის სულში განუწყვეტილად იხატება სურათები, რომელთა შესაბამისი მხოლოდ პოეტის შეგრძნებებია. მხოლოდ მას შესწევს ძალა, იხილოს და ისმინოს ისეთი, რის წინაშეც ჩვეულებრივი ალქმა უსუსურია, რადგან პოეტის სმენაც — გულია და ხედვაც — გულია...

მხოლოს პოეტია თვითონ:

გმირს გმირი აჯობებს და ბრძენს ბრძენი გადააჭარბებს, ერთი პოეტი კი მეორის ადგილს ვერასდროს დაიჭერს, რადგან ცის კაბადონზე ყოველი მათგანი ცალ-ცალკე ციმციმებს.

პოეზიის ცის კაბადონი განუწყვეტილად ივსება წარმოუდგენელით, ეს ცა დღეს წარმოუდგენელია სალიმ ბაბულაოლლის ვარსკვლავის გარემოცვით.

ბესიკ ხარანაული

„მე მომიწია სალიმ ბაბულაოლლის რამდენიმე ლექსის თარგმნა ქართულ ენაზე, რაც, უნდა ითქვას, არ აღმოჩნდა იოლი საქმე. მისი ლექსების სტრუქტურა თავისი არსით გამორიცხავს ავტომატურ მიდგომას მთარგმნელის მხრიდან. მუშაობისას, მე თითქმის ფიზიკურად ვგრძნობდი, თუ რა ახლოს მიმიყვანეს მათ მშობლიურ ენასთან, ამაფორიაქეს, მაიძულეს საგულდაგულოდ შემეჩრია არა მხოლოდ სიტყვები, არამედ თითოეული სტრიქონის მელოდიაც. არ ვიცი, რამდენად წარმატებული თარგმანები გამოივიდა, მაგრამ მე მადლობელი ვარ მათი უპირველეს ყოვლისა იმის გამო, რომ უფრო ცხადი წარმოდგენა მომცეს ჩემი მეგობარი პოეტის შემოქმედებით ძალაზე. მე მომისმენია, თუ როგორ კითხულობს სალიმი თავის ლექსებს, და ჩემთვის უცხო ენის მელოდიაში მე მაინც ვიჭერდი იმას, რაც ყველაზე მეტად ახასიათებს მთელ მის შემოქმედებას, თითოეულ მის ლექსს: ვიჭერდი განგაშს! და მართლაც: სალიმ ბაბულაოლლის ყოვ-

ელ ლექსს თან ახლავს *განგაში*, ეს, ასე ვთქვათ, „ამოსაცნობი ნიშანია“ მისი შემოქმედების, მაგრამ კულტურულობა პოეტს არასდროს აძლევს ნებას, *განგაში* გადაზარდოს ისტერიკაში, სხვადასხვა სახის ნუნუნში, და მით უმეტეს ბრალდებებში. სალიმის ლექსებში არაფერი კეთდება რალაცის გამო, მით უმეტეს – ხატოვანების გამო. ის ძალიან პატიოსნად ეკიდება თავის საქმეს, ბოროტად არ იყენებს ტალანტს, წერს მხოლოდ და მხოლოდ იმას, რასაც გული ეუბნება და ენა სთხოვს, ანუ წერს სიმართლეს.“

ზვიად რატიანი

„სალიმ ბაბულაოღლის პოეზიის დახასიათება შეუძლებელია ერთი, ან თუნდაც რამდენიმე თვისებით. მისი სულიერი და ფორმალური ძიებების დიაპაზონი ძალიან ფართოა. ფორმა და იდეა მის ლექსებში უცნაურადაა ერთმანეთთან გადაჭდობილი, ზოგჯერ თითქოს არც კი ესადაგება ერთიმეორეს. მას შეუძლია, ლექსში აღწერდეს მხოლოდ შენობის ფასადს და ამით აჩვენებდეს ადამიანური ურთიერთობების სოციალურ-კულტურულ ასპექტებს. შეუძლია, აღწერდეს ცარიელ პლაჟს იმ ფოტოგრაფის მეშვეობით, რომელიც კადრს მიღმა დარჩა და ამ გზით ფორმულასავით იძლეოდას აღწერის ფენომენის განმარტებას. მას შეუძლია გამოიყენოს მათემატიკა და სხვა ზუსტი მეცნიერებები ყველაზე სუბიექტური ადამიანური ემოციების საჩვენებლად. მის ლექსებში ვიზუალური სურათ-ხატები ზოგჯერ თითქმის სიურრეალისტურია, მაგრამ პირდაპირ ხვდება გულს და სამუდამოდ გამახსოვრდება. სკამი და წიგნი ლათინურ ასოებად გარდაიქმნება, თეფშები თაროზე – დაკრეჭილ კბილებად და ა. შ. მას შეუძლია, უბრალოდ დაწეროს დიალოგი მამასა და ვაჟიშვილს შორის და ეს იქნება პოეზია. მას შეუძლია ლექსიკონიდან აიღოს რამდენიმე სიტყვა და ამ რამდენიმე სიტყვით დაწეროს

არა განყენებული „კონკრეტული პოეზია“, არამედ ლექსი ადამიანის ბედისწერაზე. და საერთოდ, როგორც არ უნდა წერდეს იგი, რა თემასაც არ უნდა არჩევდეს, ის მუდამ წერს ერთ რამეზე: ადამიანზე, რომელიც გზაშია და მთელი თავისი ზიგზაგებით, ცნობიერად თუ არაცნობიერად, მიდის ქვეშარიტებისაკენ, ღმერთისაკენ...“

შოთა იათაშვილი

„არასოდეს მაგინყდება ოდესღაც წაკითხული ერთი აზრი. როცა საფრანგეთი ომობდა, ყველა დროის ერთ-ერთი უდიდესი მხატვარი პოლ სეზანი ვაშლებს ხატავდა. და შესაძლოა, მისი ნატურმორტები გაცილებით უკეთ აღწერს იმ ეპოქას, ვიდრე ბატალური სცენების ამსახველი ასობით ტილო. ეს აზრი სადავოა, მაგრამ ძირისძირში ის მაინც ქვეშარიტია. შეიძლება მოგვეჩვენოს რომ სალიმ ბაბულაოღლის ლექსები არანაირ კავშირში არაა დღევანდლობასთან, მაგრამ ის წერს ბავშვების ბედზე, ადამიანის გულისწუხილსა და მარტოსულობაზე, წერს როგორც ის დიდი მხატვრები, და წერს, თავისებურად, როგორც საუკუნის მიჯნათა პოეტი, როგორც არეული დროის პოეტი...“

ანარი

აზერბაიჯანის სახალხო პოეტი

„სალიმ ბაბულაოღლიმ შესანიშნავად იცის, როგორ იბადება ნამდვილი ლექსი. არა, ეს არაა თამაში მარცვლებით, სიტყვებით, რითმებით, არა, ეს არაა პათოსით ლაპარაკის სურვილი, ეს არაა საზრიანობა და გამჭრიახობა, ეს არაა მეტაფორებით გატაცება. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მისი პოეზია იბადება არა რიტორიკიდან, არამედ ყოველდღიური, განმეორებადი

უმანკოების მქონე ცხოვრებიდან. რამეთუ ცხოვრება სასწაუ-
ლია, რომელსაც ჩვენ ვერ ვგრძნობთ. ამითი ის ეხმიანება დიდ
პოეტებს, ვთქვათ კავაფისს, ორჰან ველის, უ. ჰ. ოდენს.“

ათაოლ ბენრამაოლლუ
ცნობილი თურქი პოეტი

„სალიმ ბაბულაოლლი ძალიან თვითმყოფადი, უნიკალური
პოეტია. მას აქვს საკვირველი ნიჭი, იყოს ღრმად ეროვნულიც
და ამავე დროს კოსმოპოლიტურიც. მისი ჰუმანიზმი იმდენად
ბუნებრივია, რომ ძალაუნებურად გამსჭვალავს ღრმა პატივის-
ცემით იმ კულტურისადმი, სადაც საერთოდ შესაძლებელია
ასეთი პოეტური მასშტაბის მოვლენა... მისი პოეტური ნათელი
იმდენად თვითკმარია, რომ რომელიმე პოეტური ხმა მის შემდეგ
ქედმაღლური და ზედმეტიც კი გეჩვენება. ამ პოეტის მთე-
ლი შემოქმედება წარმოადგენს აზერბაიჯანული კულტურის
მსოფლიო კულტურაში ჩანერას, აზერბაიჯანული თემებისა და
მოტივების მსოფლიო მრავალფეროვნებასთან შერწყმას.“

დმიტრო სტუსი

*პროზაიკოსი, არტ-კრიტიკოსი, ჟურნალ „კიევსკაია რუს“-
ის მთავარი რედაქტორი.*

„სალიმ ბაბულაოლლის ლექსები მეხსიერების სიღრმიდან
წამოშლიან დიდი ხნის წინ მივიწყებულ გრძნობებს, ანახლე-
ბენ მას ახალი გამოცდილებით. მისი ხედვა, ირონიის გრძნობა,
სიტყვის უბადლოდ გამოყენების უნარი ალაგზნებს მკითხ-
ველის გონებას და ფანტაზიას, პოეტურ ენასთან დიალოგის
შესაძლებლობის სურვილს უჩენს.“

ურსულა კოზელი

ცნობილი პოლონელი პოეტი. ჟურნალ „ოდრას“ რედაქტორი

„მისი პოეზია ჰგავს მდინარეს, რომელიც მიედინება ევრო-
პასა და აზიას შორის, როგორც ორ, სრულიად განსხვავებულ
მთას შუა. მდინარეს სიბრძნის უზარმაზარი ენერგეტიკით,
რომელთანაც შეხებისასაც გრძნობ გამამხნეველ სიცივეს და
უბრალო საგნების პირქუშ სიმართლეს.“

დალმირა ტილეპბერგენოვა

*პოეტი, კინორეჟისორი, ცენტრალური აზიის ქვეყნების
პენ-ორგანიზაციის თავმჯდომარე.*

სარჩევი

ავვისტო	
(თარგმნა შოთა იათაშვილმა).....	3
მეცხრე ნაწილი	
(თარგმანი მისივე).....	9
*** შარვალი – დათხვრილი და გაქუცული	
(თარგმანი მისივე).....	14
*** დაბარულ შავ მინაზე	
(თარგმანი მისივე).....	15
*** დამისახელეთ ადამიანის საცალო ფასი	
(თარგმანი მისივე).....	16
ექღვნება დუმილს	
(თარგმნა ზვიად რატიანმა).....	17
საპასუხო წერილი მეგობარს	
(თარგმანი მისივე).....	19
*** როცა მინდოდა მეწერა მხოლოდ ვრცელი ნაწარმოებები	
(თარგმანი მისივე).....	21
საუბარი შვილთან	
(თარგმანი მისივე).....	22
*** ვიდრე სამხრეებიანი ღამურები შემოგვარდნიან სახლში	
(თარგმანი მისივე).....	24
21 ავვისტო. საელჩოს ბინა	
(აზერბაიჯანულიდან თარგმნა იმირ მამედლიმ).....	25
მამას	
(თარგმანი მისივე).....	27
ვუძღვნი გულთა ძგერას	
(თარგმანი მისივე).....	28
ქალბატონ ჰამიდას	
(თარგმანი მისივე).....	29
საივნისო სიმღერები	
(თარგმანი მისივე).....	30
თოვლის განმარტება	
(აზერბაიჯანულიდან თარგმნა ნელი მამედოვამ).....	32

მამა და შვილები (თარგმანი მისივე).....	33
„სალამოჟამის ჩანაწერები“ (აზერბაიჯანულიდან თარგმნა ოქტაი ქაზუმოვმა).....	38
დრტვინვა (თარგმანი მისივე).....	41
გიტარაზე სამღერად (თარგმანი მისივე).....	42
ლექსები ფოტოებისთვის (თარგმანი მისივე).....	43
ინტერვიუ სალიმ ბაბულაოღლისთან	54
პოეტის შესახებ	60